

Azərbaycan xalqının tarixi əlamətdar hadisələrlə zəngindir. Bu hadisələrin bir qismi xalqın taleyində müəyyən edici əhəmiyyət kəsb edərək, onun sonrakı inkişaf yolunu müəyyənləşdirir. Belə hadisələrdən ən önəmlisi tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış 15 İyun - Milli Qurtuluş Günüdür. Xalqın təkidli ilə Naxçıvandan Bakıya gələn Ulu Öndər Heydər Əliyev 1993-cü il 15 iyunda Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri seçildi. Bu tarixdən etibarən Azərbaycan Respublikasının inkişafında yeni dövr - dövlət müstəqilliyimizin dönməzliyinin təmin edilməsi dövrü başlandı. Həmin gün tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi yazıldı. Bu gün 1997-ci ilin 15 iyunundan ölkəmizdə bayram elan edilib. 1997-ci ildən qeyd olunan bayrama 1998-ci ildən dövlət statusu verilmişdir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlət müstəqilliyimizin ilk illərində milli dövlətçiliyimizi qorumaq üçün nümayiş etdirdiyi qətiyyət və prinsipliliyi onun yüksək liderlik əzmini bir daha göstərdi. Xüsusən, 1992-1993-cü illərdə xalqı, dövləti yaşanan sarsıntı və təlatümlərdən bacarıqla çıxarması təsdiqlədi ki, yalnız fitri idarəçilik, dəmir iradə, geniş siyasi dünyagörüş kimi keyfiyyətlərə malik olan Heydər Əliyev fenomeni Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini qorumaq və yaşatmaq kimi ağır bir missiyanın öhdəsindən gələ bilər. Buna görə də xalqımız canı, qanı hesabına əldə etdiyi müstəqillik nemətini növbəti dəfə itirmək təhlükəsi ilə üzləşəndə nəzərlərini Ulu Öndər Heydər Əliyevə yönəltdi. Ulu Öndər çətinliklərə, maneələrə, dövlət çevrilişi cəhdlərinə mətinliklə sinə gərərək xalqı vətəndaş qarşısındırmasından, müstəqilliyi itirmək təhlükəsindən qurtardı, çağdaş tariximizə dövlətçiliyin xilaskarı, qurucusu kimi daxil oldu. Ulu Öndər Heydər Əliyevin öl-

mətində dövlət tədbirləri həyata keçirmək nə qədər vacib olsa da, əsl müstəqilliyi qazınmaq üçün bu hələ azdır. Gərək hər bir insan, xüsusən gənc nəsil müstəqilliyin nə qədər müqəddəs olduğunu bütün varlığı ilə dərk etsin, onu qorumaq və möhkəmləndirmək üçün hər cür qurban verməyə hazır olsun".

Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini təmin etmək, onun dönməzliyini möhkəmləndirmək üçün hər şeydən əvvəl ölkənin Əsas Qanunu - Konstitusiyası qəbul edilmişdir. 1993-cü ildə Ulu Öndər qarşıya qoyulan bu tələyüklü vəzifəni belə bəyan etmişdi: "Azərbaycan Respublikasında demokratik, hüquqi dövlət qurulmalıdır. Azərbaycan dövləti demokratik prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərməlidir, öz tarixi, milli ənənələrindən bəhrələnərək, dünya demokratiyasından, ümumbəşəri dəyərlərdən səmərəli istifadə edərək demokratik dövlət quruculuğu yolu ilə getməlidir". Ölkədə cərəyan edən hadi-

fəsində "Əsas insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları", IV fəslində "Vətəndaşların əsas vəzifələri" təsbit olunmuşdur. Konstitusiyasının 24-cü maddəsinə görə insanın doğulduğu andan toxunulmaz, pozulmaz və ayrılmaz hüquqları və azadlıqları vardır. Konstitusiyasının 26-cı maddəsinin I hissəsinə görə hər kəsin qanunla qadağan edilməyən üsul və vasitələrlə öz hüquqlarını və azadlıqlarını müdafiə etmək hüququ vardır. Həmin maddənin II hissəsinə əsasən dövlət hər bir kəsin hüquqlarının və azadlıqlarının müdafiəsinə təminat verir. 71-ci maddəsinin I hissəsinə müvafiq olaraq Konstitusiyada təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquqlarını və azadlıqlarını gözləmək və qorumaq qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının borcudur.

1993-cü il 21 sentyabrda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında ziyalılarla görüşündə Ulu Öndər demişdir: "Azərbaycanda insan azadlığı, təşəbbüs azadlığı, din azadlığı,

Azərbaycanın Milli Qurtuluş Günü

kəmizin minilliklər boyu davam edən dövlətçilik tarixində rəhbərlik etdiyi 35 illik zaman kəsinin mahiyyətində xalqımızın intizarda olduğu arzular, niyyətlər və məramlar gerçəkləşib çevrildi. Bu mərhələ Azərbaycanda müstəqilliyin əbədi, daimi dönməz xarakter alması, sabit dövlət quruluşunun yaranması, xalqın konstitusion hüquqlarına sahib çıxması, milli-mənəvi yüksəlişinə nail olması, fərdin özünü vətəndaş olaraq dərk etməsi kimi misilsiz tarixi prosesi əhatə edir. Ulu Öndər bütün bu uğurlara məhz xalqın böyük mənəvi dəstəyi, etimadı və inamına söykənərək nail oldu, gecəli-gündüzlü əziyyətlərə qatlaşaraq Azərbaycanın milli qurtuluşunun təmin edilməsinin ideoloji əsaslarını işləyib hazırladı. Məhz onun işləyib hazırladığı müddəalara, taktiki və strateji yollara əsasən Azərbaycanda milli qurtuluşun və inkişafın bünövrəsi qoyuldu.

"Mənim həyatım da, fəaliyyətim də yalnız və yalnız Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunub saxlanmasına, ölkəmizin bu ağır vəziyyətdən qalxmasına həsr olunacaqdır", - deyən Ulu Öndər problemlərin həlli üçün ölkədə vətəndaş həmrəyliyi, sabitliyi son dərəcə vacib sayırdı. O qeyd edirdi ki, "əgər respublikada ictimai-siyasi sabitlik olmasa, sağlam ictimai-siyasi mühit olmasa, heç bir sosial-iqtisadi proqramdan, yaxud problemlərin həll edilməsindən söhbət gedə bilməz". Dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi və möhkəmləndirilməsi barədə Ulu Öndər Heydər Əliyev 2001-ci il, yeni əsr və üçüncü minillik münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciətində demişdir: "Müstəqilliyi elan etmək, onun qorunması və möhkəmləndirilməsi istiq-

sələri dərinəndən təhlil edən Ulu Öndər yaxşı dərk edirdi ki, Azərbaycanın müstəqilliyini təmin etmək, onu möhkəmləndirmək, ölkədə demokratik, hüquqi dövlət qurmaq, köklü islahatlar aparmaq üçün, ilk növbədə, ictimai-siyasi sabitlik, qanunçuluq, hüquq qaydası təmin edilməlidir. "Dövlət - dövlətçiliyi qorunmalıdır" fikrini dönmə-dönə vurğulayan Ulu Öndər çox qəti və prinsipli mövqedən çıxış edərək ciddi intizam, tələbkarlıq və dövlət mənafeyi kimi amilləri ön plana çəkdi. Ölkədə geniş vüsət almış cinayətkarlığın bütün ünsürlərinə qarşı qəti mübarizə aparmaq üçün 1994-cü ildə imzaladığı xüsusi Fərman qanunçuluğun və hüquq qaydalarının möhkəmləndirilməsində əsaslı dönüş yaratdı. Eyni zamanda, milli dövlətçiliyin inkişafında korrupsiyanın aradan qaldırılmasının əhəmiyyəti nəzərə alınaraq bu ümumbəşəri sosial bəla ilə mübarizəyə başlandı.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 1995-ci il 2 may tarixli qərarı ilə konstitusiyaya layihəsini hazırlayan komissiyanın 34 nəfərdən ibarət tərkibi təsdiq edildi. 1995-ci il 5 iyunda komissiyanın ilk iclası keçirildi. Həmin iclasda sədrlik edən Ulu Öndər Heydər Əliyev öz çıxışında Konstitusiyanın layihəsində əks edilməli olan müddəalara və başlanğıclara diqqət yönəltdi.

Müəllifi Ulu Öndər Heydər Əliyev olan Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası insan hüquqları və azadlıqları ilə bağlı müddəalarla zəngindir. Konstitusiyanın ayrı-ayrı bəndlərində ümumi müddəalarla bərabər, onda əsas insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqlarına həsr olunmuş ayrıca fəsillər vardır. Konstitusiyanın III

dil azadlığı, sahibkarlıq azadlığı, bütün azadlıqlar təmin olunub. İnsan haqları qorunmalıdır. Azərbaycan müstəqil dövlət kimi öz vətəndaşlarının hüquqlarını qorumağı əsas vəzifələrindən biri hesab etməlidir". Ulu Öndərin 1998-ci il 22 fevralda imzaladığı "İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında" Fərmanı sözügedən sahədə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsinə təkan vermişdir. Ulu Öndərin 1993-cü ildən təbiiqinə moratorium qoyduğu ölüm hökmü 1998-ci il fevralın 10-da tamamilə ləğv edilmiş, Azərbaycan bütövlükdə Şərqdə bu qətiyyətli və tarixi qərara imza atan ilk ölkə olmuşdur. Bu barədə Ulu Öndər qeyd edirdi: "Mən, cinayət-hüquq siyasətini hərtərəfli təhlil edərək, ədalət, azadlıq, humanizm və insanpərvərlik kimi yüksək ideallara sadiq qalaraq, ölkəmizdə ölüm cəzasının ləğv edilməsi qənaətinə gəlib bu tarixi bəyanatı vermişəm".

Müasir dövlət quruculuğunun həyata keçirilməsinin hüquqi əsasları yarandıqdan sonra Azərbaycanın müstəqilliyi dönməz xarakter aldı. Həmin dövrdə məhkəmə-hüquq islahatı ölkənin siyasi və iqtisadi sisteminin kökündən dəyişdirilməsinin tərkib hissəsi kimi həyata keçirilən islahatların nəticəsi oldu. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının, məhkəmələrin fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra qanunların, xüsusilə "Məhkəmələr və hakimlər haqqında", "Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında" qanunların qəbul olunması məhkəmə-hüquq islahatlarının müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsini təmin etdi.

1997-ci il 10 iyunda qəbul edilmiş "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Qanunla Azərbaycan Respublikasında məhkəmələrin təsis edilməsi prinsipləri, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinə dair əsas müddəalar, Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sistemi, Azərbaycan Respublikası məhkəmələrinin fəaliyyətinin təşkilatı təminatı, hakimlərin statusu, təyin edilməsi qaydası və səlahiyyətləri, müstəqilliyi, maddi və sosial təminatı, həvəsləndirilməsi, səlahiyyətlərinə xitam verilməsi və intizam məsuliyyəti ilə bağlı məsələlər təsbit olundu.

Azərbaycan Respublikası möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi yolla inamla irəliləyir, ümumbəşəri dəyərlərə əsaslanaraq insan hüquq və azadlıqlarının təminatı, demokratikləşmə və dünya dövlətçilik sahələrində yeni-yeni uğurlara imza atır.

KAMRAT ƏSƏDOV,
Bakı şəhəri Qaradağ Rayon Məhkəməsinin hakimi.